

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΜΕΛΟΔΡΑΜΑΤΟΣ

509

του κ. ΑΝΤ. ΧΑΤΖΗΠΟΣΤΟΛΟΥ

Για την 'Οδησό.

Στην Βραζιλία και στο Γαλάτι ημειναν τρείς μήνες. "Όλες όμως οι προσπάθειες να βρουν θέατρο στο Βουκουρέστι, απέτυχαν. Αναγκάστηκαν τότε να πάνε στην 'Οδησό, έπιβιβασθέντες, από το χωριό Ρέννο του Προύσου, σε τρία βγαζιά.

Στην 'Οδησό, τους έφιμενε όχι θρίαμβος, αλλά αποθώσις. Και όσον μόν άφορά τους Έλληνες, μπορεί κανείς να αφαιρέσει ένα μέρος του ένθουσιασμού τους, έξ αιτίας του πατριωτισμού και της χαρής που έβοκίμασσαν βλέποντας και ακούγοντας ένα Μελοδράμα έλληνικό. 'Αλλά και οι Ρώσοι, οι! όποιοι έννοιωθαν από μουσική, θέατρο και έκτέλεση, δέν ύστέρησαν καθόλου. Είνε, πράγματι, άπείρηκτος ό ένθουσιασμός, ή Ικονοποίηση του κοινού και ό θρίαμβος του Μελοδράματος. Ό εισπράξεις ήταν πολύ καλές, παρ' όλο τόν ανταγωνισμό που έκαμε ένας Ιταλικός θίασος που βρέθηκε εκεί και έπαιζε στο μεγάλο Δημοτικό Θέατρο. Τό 'Ελλ. Μελοδράμα έπεβλήθη γρήγορα και έξημίωσε τόν Ιταλικό θίασο 70.000 ρούβλια.

Πρέπει να σημειωθί ακόμα, ότι κατά την εύεργετική της προταγωνιστριας Λάνδη, έβαν έρσαν μεταξύ τών εκεί όμογενών και συνελήθη το ποσό τών 25.000 ρούβλιων. Μυθικό ποσό. Από το ποσό αυτό, διετέθησαν οι 15 χιλιάδες για τά δώρα της Λάνδη.

Πρό της ένάρξεως της παραστάσεως, όλα τά θεωρεία του θεάτρου είχαν άνθροστοικτεί. Πληρώρα από κάνιστρα μέ λουλούδια. Και, όλα αυτά τά λουλούδια και τά κάνιστρα βρέθησαν μετά τό κλείσιμο της αולιαίας, μέσx στη σκηνή, από τά όποια μόλις έφαίνοντο οι εύχαριστούτες Έλληνες πρωταγωνιστάι. Στην Λάνδη προσεφέρθησαν βαρούτιμα κοσμήματα και δώρα. Στόν 'Αποστόλου* χρυσό ρολόγι. Στόν Καραγιάννη προσεφέρθη στεφανί από άργυρο και χρυσό, ό δέ Πρόεδρος της εκεί 'Ελλ. Κοινότητος του ένεχείρησε θερμοτάτη έπιστολήν, ήμερομηνίας 23 Μαρτίου 1890, διά της όποίας οι "Έλληνες της 'Οδησού του έξέφρασαν τά συγκατηρήσια τους για τάς παραστάσεις του Μελοδράματος, τούς εύγενείς άγώνας του, και την εύγνωμόνην τους. Είς την 'Ελιόδια Λαμπιλέτ, προσέφεραν πολύτιμη μπαγκέτα.

Τό 'Ελλ. Μελοδράμα, κατάπιν παρακλήσεως της Αύτοκρατειρας, έδωσε μία παράσταση ύπέρ της νήσου Σαχαλίνης, που ήταν υπό την προστασία της. "Έδωσε και μία άλλη παράσταση ύπέρ της Κοινότητος μέ την «Λούκια» στην όποian ή χωροδία άπετελέσθη από 85 πρόσωπα, γιατι συμμετέοχε ή χωροδία του Ιταλικού θιάσου. Παρά τις άμφιβολίας και τούς μεγάλους συταγμούς, οι "Έλληνες καλλιτέχνηαι έπαιξαν άνώτερα και καλλίτερα τό έργον από τούς Ιταλούς.

Στην Κωνσταντινούπολι.

Στην έπιστροφή του, τό Μελοδράμα πήγε για δεύτερη φορά στην Πόλι και έπαιξε στο θέατρο που ήταν στα Μνησιακία.

Η έντύπωση και πάλι ήταν έξαιρετική μέάλιστα, σε τέτοιο βαθμό, ώστε ό Σουλτάνος έζήτησε να παίξουν στο περίφημο Γκιζιζι. 'Ο Σουλτάνος έστειλε, κατά

τήν διάρκεια της παραστάσεως, τρείς φορές έναν απεσταλμένο του και εύχαρίστησε τόν Καραγιάννη. Στο τέλος, τόν ρώτησε διά διετημένως Τούρκου πασά, ποió παράσημο είχε από την 'Ελληνική Κυβέρνηση, για να του άπονευει ό ίδιος άλλο άνάλογο. 'Ο Καραγιάννης μη ζέροντας τι να πη, άπέφυγε την άπάντησι και ό Σουλτάνος του άπένευε τό παράσημο Μετζίχτιέ 'Δ' τά ζεα και του έδωσε 200 λίρες. Μέ αυτά, πλήρωσε όλα τά χρέη του. 'Ο Σουλτάνος άπένευε, επίσης, άλλα παράσημα στούς μουσικούς και τούς καλλιτέχνας.

'Η διάλυσις.

Τώρα όμως, δέν ύπήρχαν πιά άλλα χρήματα. Τά έξοδα ήταν πολύ μεγάλα και δέν άνταπεκρίνοντο στα έξοδα.

'Επί πλέον, εξηδηλώθησαν και πάλι οι ένγωμοί και οι διχόνοιος που είχαν άρχισαι, από την 'Οδησό. Και σάν να μη έφθαναν αυτά άρρώστους ό 'Αποστόλου. 'Ανέθεσαν στόν Κοκκίνη να παίξη τά έργα, αλλά τό βάρος ήταν δυσανάλογο για τούς όμους του.

'Ετσι, ό Καραγιάννης, πρό της έχάτης αυτής άναγκής άναγκάστηκε να διαλυθώ τό Μελοδράμα.

'Ο καθένας μέ τόν τρόπο του και μέ τά μέσx του, πήρε τό βαπόρι και γύρισε στός 'Αθήνας. Στην Πόλι έμεινε ό Κοκκίνη, ό Μαντζάρας, ό Δημητρακόπουλος και οι άδελφές Μολινάρι και για κάμποσο καιρό, έβαν άποσπάματα μελοδραμάτων και συνυλλίες, υπό τη διεύθυνση του Σπινέλλη. 'Εδώ εινε ή πρώτη φορά που συναντάται ό Σπινέλλης, ό δονατός αυτός παράγων του Μελοδράματος, για τόν όποιο θά γίνη λόγος άργότερα *

'Η κατ' ανάγκην άνεργία.

'Ηταν ή δεύτερα διάλυσις που συνέβαινε στό Μελοδράμα. 'Επέπρωτο δυστυχώς, να συσταθί πολλές άλλες φορές τό Μελοδράμα και πολλές άλλες φορές να διλυθί. "Όμως, ή έκάστατε διάλυσις του Μελοδράματος δέν είχε ποτέ τό καταστρεπτικό άποτέλεσμα κατά την έννοια που έχει ή λέξις. Ούσσιαστικά και κατά βάθος, τό 'Ελλ. Μελοδράμα ούδέποτε διελύθη. "Όταν δέν ύπήρχε κανένας άπολύτως τρόπος να συνεχισθί ή προσπάθεια, παρ' όλη την άπέραντη καλή θέλησι, παρ' όλο τόν άπερίοριστο ένθουσιασμό και δρεψι, όταν τό οικονομικό πρόβλημα διεύλε και παρέλυε την πόν φωναιτική έπιμονή, τότε, όλοι όσοι τό άποτελούσαν ύπερχρέωνοντο να ησυχάσουν για ένα χρονικό διάστημα.

"Όσοι είχαν τό επάγγελμά τους ή την τέχνη τους, ξαναγύριζαν στό έργα τους, όσοι δέν είχαν τι να κάμουν άλλο, περίμεναν μέ φακίρικη πράγματι ύπομονή τό γύρισμα του τροχού. Και μέχρις ότου γυρίσει τό τροχό, πεινούσαν. 'Αλλά τι όμορφα που πεινούσαν! Κρατούσαν μέ τά δόντια την αξιοπρέπεια τους, δέν τούς έλειπε ποτέ από τά χείλη τό χαμόγελο ή τό

* Περύ το 1, Καραγιάννη και ό έργου του, καθώς και για άλλους όσους συνεγγραθήσαν μέ τό 'Ελλ. Μελοδράμα (διδασκύντας όρχήστρα, συνθέτας, καλλιτέχνας, ίδιούς κλπ.) από της πρώτης συστάσεως του, μέχρι του 1942, βρέται στό τέλος της παρούσης 'Ιστορίας σχετικά σύντομα σημειώματα δι' έκαστον.

ἀνεκτό και πρό παντός, δέν ἐγκατέλειπαν, ούτε παρήλειπαν, ἔστω, και γιά μιὰ ἡμέρα, τῆ φωνητικῆ τους ἄσκησι και τὸ τραγούδι. Καί πρέπει να σημειωθῆ, ὅτι οἱ ὀκτεῖοι τους ἦταν πολὺ ἐχθρικοί ἀπέναντί τους. Οἱ πλησιέστεροι συγγενεῖς τῶν καλῶν και φιλοπροσώπων αὐτῶν νέων, τους ἠθροῦντο κάθε ὑποστήριξι και τοὺς κατηγοροῦσαν, ὅτι ἤθελαν να γίνουιν θεατρίνοι και ἡ λέξι ἐπιφορέτο με τὸν τῶν και τὴν ἔνοια ὄβριως. Φαντάζεται, ἐπομένως, κανεῖς πόση αὐταπάλη και ψυχικῆ ἀνοχη ἐχρηιάζετο, γιά νὰ ἐπιμένῃ ὁ καθένας, σὸ κάτι, τὸ ὅποιοι πράγματι τὴν ἐποχῆ ἐκείνη ἦταν χίμαιρα μάλλον, παρά σχέδιο ἐφαρμοσίμο.

Τὸ Α' και Β' Μελοδράμα.

Λίγο καιρὸ μετὰ τῆ διέλευσι τοῦ Α' Ἑλλ. Μελοδράματος, ὁ Ἀποστόλου ἔφυγε γιά τὴν Ἰταλία. Με τὴν ἔλευξι τοῦ ἐξαιρετικῆ βασικοί αὐτοῦ στελέχους, ἦταν ἀκόμη να συσταθῆ και πάλι ὁ θιάσος. Δέν ἔχε φανῆ ἀκόμη στὸν ὄριζοντα, ούτε ὁ Χατζηλοῦκας, ούτε ὁ Μωραϊτης. Ἔτσι, θὰ μεσολαβήσουν μερικά χρόνια, μέχρις αὐτο φυσίξῃ ὁ μελοδραματικὸς ἀέρας.

Ἐν πάση περιπτώσει, ἔχει γίνε μιὰ ἐργασία. Τὸ Α' Ἑλλ. Μελοδράμα ἡμπορεῖ καινεῖ να τὸ χαρακτηρίσῃ, σὰν μιὰ ὄραια και συμπαιθητικώτατη προσπάθεια Ἰβρώσεως μελοδράματος στὴν Ἑλλάδα και σὰν μιὰ πολὺ ἐπιτυχῆ ἐπίδειξι τοῦ φωνητικῶ ὄλικο και τοῦ ἐνθουσιασμοῦ ποῦ ἐκφράζαν αἱ Ἀθηναί. Γεγονότα πολὺ σημαντικά.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ Β' Ἑλλ. Μελοδράμα, τὰ πράγματα ἀλλάζουν. Πρόκειται περὶ σοβαρᾶς ἐργασίας γεμάτης κόπου, δαπάνης, δρεξι και ἡ ὅποια ἐπέτυχε. Ἄν τὸ Μελοδράμα αὐτὸ δέν ἔβρασε στὰς Ἀθήνας, ὅμως, ἐπὶ δύο σχεδὸν χρόνια περιώθεσε ὁ ἄλλος τις ἑλληνικῆς κοινότητες τοῦ ἐξωτερικοῦ και, ἐκτός ἀπὸ τις ἐπιτυχίαι και τοὺς θρίμβους ποῦ ἐσημείωσε, ἔγινε ταυτόχρονα ὁ πρῶτος μουσικὸς ἐθνικός ἀπόστολος. Αὐτὸ ἀποδεικνύεται ἀπὸ τις πολὺ ἐπαινετικῆς κριτικῆς τῶν ἐφημερίδων και ἀπὸ τὴν ἀμέριστη ἱκανοποίηση και ὑποστήριξι τοῦ κοινῶ. Ἐἴναι ἀνάγκη να σημειωθῆ ὅτι δέν ἦταν καθόλου τυχεροῖς θιάσος. Τὴν πρώτη φορά ποῦ ἔβρασε στὴν Πόλι, ἀπαρτιζόταν ἀπὸ 10 μουσικοῦς διευδρες, 9 μουσικοῦς γυναίκες, ἔχει δύο μουσικοῦς διευθυντάς και ρεπερτόριο ἀπὸ 11 ἔργα. Πρέπει να προστεθοῦν στὰ πρόσωπα αὐτῆ, ἡ χορωδία, οἱ βασικοί μουσικοί τῆς ὀρχήστρας, τὸ τεχνικὸ προσωπικὸ κλπ.

Τὸ Β' Ἑλλ. Μελοδράμα ἔχει ὅλη τὴν τιμῆ και θεωρηθῆ, ὡς ἡ πρώτη σοβαρῆ μελοδραματικῆ ἐργασία.

Τὰ μετὰ τὸ Β' Μελοδράμα.

Στὰ χρόνια ποῦ ἀκολουθοῦν δέν παρουσιάζεται καθαρή μελοδραματικῆ κίνησι. Ὅμως, στὰς Ἀθήνας, παρατηρεῖται μιὰ ἐξαιρετικῆ μουσικῆ ζωῆ και δράσι. Τὸ πνεῦμα και ἡ δρεξι γιά τὴ σύσταση χορωδιῶν ἐξακολουθεῖ. Στὶς ἀκόλητες, οἱ χορωδία ἐγκαθιερώνονται ἐπισημῶς. Ὁ Φέρμος, διαβεβηθὸν τὸν Κατακοῦρητῶν διηρῶντο το χορὸ τῶν Ἀνακτόρων, ὁ Στρομπουλόης, τῆς Μητροπόλεως, ὁ Πολυκράτης τοῦ Ἁγίου Γεωργίου (Καρότης). Ἐκτός ὅμως τῆς ἐκπλαστικῆς χορωδίας, ἦταν και ἡ χορωδία γιά τὸ τραγούδι. Γιατί, τότε ἔκαμε και τὴν ἐμφάσι τοῦ τὸ ὄνομασθῆν Ἀθηναϊκὸ Τρα-

γούδι, με συνθέσει τῶν Στρομπουλόης, Πολυκράτη, Ροβίου, κλπ. οἱ ὅποιοι ἦσαν ἐπίσης τραγουδισταί.

Ἐνας μουσικὸς ὄργανισμὸς ἐπικρατεῖ στὴν πρωτεύουσα και μεταδίδεται στὶς ἐπαρχίαι. Ἐἴχεν Ἰβρωθεῖ τὸ ὄβριον Ἀθηνῶν. Ἰβρωτῆται τότε, ἡ Φιλαρμονικῆ Ἐταιρεία Ἀθηνῶν και ὁ Ὀμιλοῦς Φιλομοῦσων. Τὰ δύο αὐτὰ σωματεία συγκεντρώνουν ὅλη τὴ μουσικῆ κίνησι, Καταρτίζουιν φιλαρμονικῆς ἀπὸ πνευστὰ ὄργανα, δίδουν ἔορτες, συναυλίας, χοροῦς. Στῆ χορωδία συγκαταλέγονται ὅλα τὰ καλλίτερα φωνητικὰ στοιχεῖα. Ἰβρωθεῖ χορωδία και ὁ Πειραϊκὸς Σύνδεσμος, ἡ ὅποια ἔβρασε να ἔχη 130 μέλη. Παράλληλα με τις Χορωδία αὐτῆς λειτουργοῦν και οἱ ἄλλαι, ἄς τις ὀνομάσομε, «ἰδωτικῆς».

Ἐν συνεχείᾳ Ἰβρωθεῖ ἡ Μουσικῆ Ἐταιρεία, με τὴν συγχώνευσι τῆς Φιλαρμονικῆς Ἐταιρείας και τοῦ Ὀμιλοῦ Φιλομοῦσων. Διαφοροῖ ξενοῖ μελοδραματικοῖ ὀμοσσι ἐπισκέπτονται περιοδικῶς τὰς Ἀθήνας.

Ὁ Λαμπρούνας.

Ἐνας ἀπὸ τοῦς θιάσους αὐτοῦς ἀνήκει στὸν Ἰταλὸ Φρατζέσκο Λαμπρούνα και συμβαίνει να εἴνε δεξιόθρητης. Ὁ Λαμπρούνας, προκειμένου να δώσῃ τὴν παράστασι και να ἐλοπρόξῃ, ἀδισφορεῖ γιά ὅλα. Ἐδν, ἀφνης, ἀπὸ τὴν ὀρχήστρα του, ποῦ τὴν ἀποτελοῦσαν 5—6 ὄργανα, ἔλειπε τὸ φλόουτο, τὸ ἀντικαθιστοῦσε ὁ τῆσιος με τὸ σφύριμά του. Ὁ ἀδελφοῦ του Ραφαελίποῦ ἔχει τὴν τέχνη να μμεῖται πολλῆς φωνῆς ἀνθρώπων και ζῶων, ἡμμεῖστο ἄλλα ὄργανα.

Ἐνα βράβυ ποῦ δέν ὑπάρχει πρωταγωνιστρια, ὁ Ραφαέλε, μέσο ἀπὸ τὰ παρασκηνία, τραγουδοῦσε τὸ μέρος τῆς με φωνῆ γυναίκα —φαιστό— ἐνῶ μέσο στὴν σκηνῆ ἦταν μιὰ κορίσια ποῦ ἔκαμε μόνο τις χειρονομίαι τοῦ ρόλου τῆς Μαργαρίτας, γιάτι ἔπαιζαν «Φάουστ». Κάθε ἄλλο, παρά στοιχειωδῆς ἔστω μελοδραματικῆ παράστασι. Μερικοί χορωδοῖ τοῦ Ἑλλ. Μελοδράματος ἔχαν καταφογε, ὑπὸ τὴν πείσιν τῆς ἐσχάτης ἀνάγκης, στὸν Λαμπρούνα.

Αὐτὴ ὅμως ἡ ἀπελιπτικὴ κατάστασι, δέν μποροῦσε να διατηρηθῆ. Διαιτηρήθῃ μέχρι και τὸ 1897, γιάτι και ὁ τότε πόλεμος ἔχει παραλόδιε κάθε καλῆ προσπάθεια. Ἀλλά, ἀπὸ τὸ 1898, ἀρχίζει ἡ νέα ἐξόρμησι γιά τὴν σύστασι τοῦ Β' Ἑλλ. Μελοδράματος.

Ἡ νέα ἐξόρμησι.

Ἡ νέα ἐξόρμησι γίνεται ἀπὸ δύο ἀφητηρίαι. Ἐν πρώτοις, ἡ χορωδία τοῦ Μελοδράματος βρῖσκει ἔνα Ἰταλὸ πιανίστα, τὸν Ντι Μέντο, με τὸ ὅποιοι ἀρχίζουιν δοκιμῆς στὸν «Υπόψηφι Βουλευτῆ». Ὁ Ντι Μέντο δέν ἐνδιαφερέτο και τόσο γιά τὸ Μελοδράμα, ὅσο γιά να ζῆσι. Ζητοῦσε κάθε φορά να πληρωθῆ, ἄλλως, ἔπαιρνε τὸ καπέλλο του και ἔφευγε.

Τὰ παιδιὰ τὸ Μελοδράματος ἔχαν καταφογε τότε σὲ κάποιο ὑπόγειο τῆς ὁδοῦ Κάνιγγος. Μόλις ἔβρανε ὁ καθένας ἔβραζε τὸν ρεφενὸ του στὸ τέλος βῆ, ἀφαιροῦσαν τὰ ἔξοδα, ὅλη, τὸ πετρέλαιο και τὸ νοῖκο τοῦ πιάνο και τὰ ἄλλα, τὰ ὑπόλοιπα, τὰ ἔδιναν στὸν Ντι Μέντο, Ἄν περῆσε κάτι, ἔπιναν μιὰ ὀκᾶ κρασί ποῦ ἔχει τότε 40 λιτά.

(ἡ συνέχεια στὸ ἐπόμενο)